

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 18 februari 1944 kl. 11 fm.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 mars 1943 (nr 78) om jämkning av arrendeavtal i vissa fall, m. m., såvitt den hänvisats till lagutskott.

Genom en den 14 januari 1944 dagtecknad proposition, nr 21, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen, att
dels antaga följande förslag till

L a g

**angående 'fortsatt tillämpning' av lagen den 5 mars 1943 (nr 78)
om jämkning av arrendeavtal i vissa fall.**

Härigenom förordnas, att vad i lagen den 5 mars 1943 om jämkning av arrendeavtal i vissa fall stadgas i fråga om år 1943 skall gälla jämväl år 1944.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

dels ock till Kostnader i samband med jämkning av vissa arrendeavtal för budgetåret 1944/45 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kronor.

Propositionen har, såvitt angår anslagsfrågan, hänvisats till jordbruksutskottet samt i övrigt hänvisats till lagutskott och tilldelats andra lagutskottet.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för lagförslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Genom beslut vid 1942 och 1943 års riksdagar antogos särskilda lagar om jämkning av arrendeavtal i vissa fall. Dessa lagar utfärdades den 6 mars 1942 (nr 72) och den 5 mars 1943 (nr 78).

Enligt sistnämnda lag kan arrendator påfordra skälig jämkning i arrendeavtal under förutsättning att detta slutits före den 1 september 1940 och arrendatorn däri åtagit sig att utgöra arrendet till minst hälften genom avlämnande av mjölk eller smör. Såsom förutsättning för att jämkning som här avses skall kunna ske fordras tillika, att arrendevillkoren på grund av rådande förhållanden befinnas för arrendatorn oskäligt tyngande. Jämkningsen kan endast avse det i mjölk eller smör bestämda arrendet såvitt angår år 1943 (1 §).

I 2 § av lagen stadgas, att, därest arrendator, som skall frånträda den arrenderade fastigheten under år 1943, enligt arrendeavtalet åtagit sig att vid frånträddandet avlämna viss myckenhet stråfoder eller annat jordbruksalster, arrendatorn skall äga, där brist förefinnes i den fastställda myckenheten på grund av omständigheter, till vilka han icke varit vållande, rätt att i skälig omfattning vinna befrielse från skyldighet att ersätta bristen. Lagens 3 § upptager föreskrifter rörande förfarandet, för den händelse jordägaren och arrendatorn icke kunna enas om den jämkning av arrendet, till vilken arrendatorn enligt 1 § är berättigad, eller om det sätt, varpå jämkningsen skall komma arrendatorn till godo, eller, i fall som avses i 2 §, om arrendatorns befrielse från ersättningskyldighet gentemot jordägaren eller omfattningen därav. I dylika fall skall frågan avgöras av en särskild nämnd. Sådan nämnd skall bestå av tre personer och tillsättas för område, som Kungl. Maj:t äger bestämma. En av ledamöterna, vilken tillika skall vara ordförande i nämnden, skall utses av Kungl. Maj:t. För varje hushållningssällskaps verksamhetsområde skola av länsstyrelsen utses två ledamöter, vilka skola tjänstgöra i nämnden vid behandling av ärende angående arrendeavtal rörande fastighet inom det område, för vilket de utsetts. Den ene av dessa ledamöter skall vara ägare av jordbruksfastighet och den andre arrendera sådan fastighet. För ordföranden och varje ledamot skall förordnas en suppleant. Vill arrendator påkalla nämndens prövning av tvist som avses i lagen, skall han vid äventyr av talans förlust bevisligen därom hava underrättat jordägaren före utgången av år 1943. Mot nämndens beslut må talan icke föras.

Där ej annorlunda mellan jordägaren och arrendatorn åsämjes, må den jämkning av arrendet, till vilken arrendatorn enligt 1 § är berättigad, icke utan synnerliga skäl av nämnden bestämmas på sådant sätt, att därigenom arrendet i vad det bestämts i mjölk eller smör nedsättes för den tid jämkningsen avser med mer än två tredjedelar av prisstegringen efter den 14 mars 1940 å nämnda produkter. Befrielse från skyldighet att ersätta sådan brist som avses i 2 § må ej mot jordägarens bestridande utan synnerliga skäl medgivas till större del än två tredjedelar av bristen (4 §).

Ersättning till nämndens ordförande och ledamöter skall bestämmas enligt de grunder som Kungl. Maj:t fastställer. Ersättningsen till ordföranden skall gäldas av allmänna medel (5 §).

Av nämnden meddelad dom skall efter överexekutors förordnande gå i verket lika som domstols lagakraftgående dom (6 §). Utöver vad i 3—5 §§ stadgats skola beträffande nämnden bestämmelserna i lagen den 14 juni 1929 om skiljemän i tillämpliga delar lända till efterrättelse (7 §). Kungl. Maj:t äger meddela för lagens tillämpning erforderliga föreskrifter (8 §).

I kungörelse den 5 mars 1943 (nr 79) ha upptagits bestämmelser angående nämnd, som avses i ifrågavarande lag. Enligt kungörelsen skola finnas fem nämnder.

För att vinna upplysning rörande verkningarna av 1943 års lagstiftning samt för att erhålla grundval för bedömande av frågan huruvida lagstiftning av motsvarande innehåll alltjämt erfordrades ha utlåtanden infordrats från dels ordförandena i de i 3 § av lagen omförmälda nämnderna dels ock lantbruksstyrelsen. Yttranden ha även inkommit från Sveriges lantbruksförbund och riksförbundet landsbygdens folk (RLF). I samtliga yttranden med undantag av två har tillstyrkts en förlängning av ifrågavarande lagstiftning. För innehållet i dessa yttranden redogöres å s. 4—7 i propositionen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, har vid remissen till lagrådet yttrat:

»Såsom framgår av de avgivna yttrandena ha delade meningar där kommit till uttryck beträffande frågan, huruvida behov föreligger att giva lagstiftningen om jämkning av arrendeavtal förlängd giltighet under ytterligare ett år. I två av de avgivna yttrandena har sålunda en dylik förlängning avstyrkts. Som skäl för denna ståndpunkt har bland annat åberopats, att lagen under år 1943 endast tillämpats i mycket ringa utsträckning och att behov av densamma på grund därav icke förelåge. Enligt mitt förmenande får emellertid härvidlag icke förbises det förhållandet, att frivilliga överenskommelser om jämkning av arrende säkerligen i många fall träffats mellan vederbörande parter utan att frågan hänskjutits till sådan nämnd, som avses i lagen. Lagen har alltså, såsom också framhållits i ett flertal yttranden, verkat genom sin blotta tillvaro. Enligt min mening äga samtliga de skäl, som av mig åberopades i samband med remiss till lagrådet av förslaget till 1943 års lag alltjämt sin giltighet. En omständighet som därjämte bör vinna beaktande är, att skördeutfallet för år 1943 särskilt för vissa delar av landet blivit icke obetydligt sämre än för år 1942.

Med hänsyn till det anförda anser jag mig böra förorda, att 1943 års lagstiftning gives tillämpning ytterligare ett år. I enlighet härmed har inom jordbruksdepartementet uppgjorts förslag till *lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 5 mars 1943 (nr 78) om jämkning av arrendeavtal i vissa fall.*»

Förslaget föranledde allenast det yttrandet av *lagrådet* att en bättre utformning syntes stå att vinna, därest förslaget avfattades exempelvis så att vad i lagen den 5 mars 1943 om jämkning av arrendeavtal i vissa fall stadgas skall äga motsvarande tillämpning för det fall att arrendet avser år 1944 eller att den arrenderade fastigheten skall frånträdas under nämnda år.

Föredragande departementschefen anförde i propositionen, att vad lagrådet yttrat icke givit honom anledning att frångå den av honom föreslagna utformningen av lagförslaget.

Utskottet. Utskottet har vid sin granskning av det genom propositionen framlagda lagförslaget icke funnit anledning till erinran mot detsamma och får därför hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande lagförslag.

Stockholm den 10 februari 1944.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Norman, Wistrand, Forslund, Olof Carlsson, Manner-skantz, Hage, Wahlund* och *Gunnar Andersson*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, fru *Nordgren*, herrar *Holm, von Seth, Wittzell, Andersson* i Eskilstuna och *Hedlund* i Rådom.
